

автономії і незалежності особистості, її індивідуальності, самодіяльності і саморозвитку, самопізнання, самовизначення, самоорганізації, самоконтролю, самовираження, самореалізації індивіда у вирішенні конкретної задачі.

Метою соціально-педагогічної підтримки обдарованих дітей є створення в межах об'єктивно даного середовища і в даній ситуації умов максимального особистісного розвитку, а також полегшення педагогом процесу подолання перешкод, труднощів і проблем, що заважають успішній соціалізації дитини-дошкільника. Досягнення поставленої мети має свою специфіку і супроводжується рядом труднощів (неадекватне самосприйняття, наявність труднощів у взаєминах з однолітками; труднощі самореалізації в компанії однолітків (обдаровані діти вже спочатку знаходяться в напрузі, відчувають дискомфорт поруч з одногрупниками, причому існує бажання бути прийнятим).

Таким чином, наявність обдарованих дітей дошкільного віку в закладах дошкільної освіти та розкриття здібностей дітей залежить від організації відповідного соціального розвивального середовища і від наявності цілеспрямованої підтримки обдарованості дитини з боку оточуючих її дорослих.

Список використаних джерел

1. Маценко В. Індивідуальний розвиток дитини. Київ: Главник, 2007.
2. Проценко О. В. Розвиток здібностей та обдарувань у дошкільників. Київ: Шкільний світ, 2011. 128 с.
3. Психология одаренности детей и подростков / Под ред. Н. С. Лейтеса. Москва, 2000.

Мороз Ірина,
науковий співробітник відділу суспільствознавчої освіти Інституту педагогіки НАПН України, Україна

МОДЕЛЬ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ З ІСТОРІЇ

Особливості розвитку інформаційного суспільства висувають нові вимоги до розвитку освіти в цілому та організації освітнього процесу з історії зокрема. Нині суспільству потрібні не лише високоосвічені, а й люди з нестандартним, творчим типом мислення,

які можуть самостійно приймати відповідальні рішення та прогнозувати їх наслідки; здатні до активної інноваційної діяльності; такі, що відрізняються мобільністю та конструктивністю підходу до розв'язання проблем [1]. Це означає, що школа, і вчитель історії зокрема, має орієнтуватися на використання таких педагогічних технологій та методик за допомогою яких не просто поповнювалися б знання учнів з навчального предмета, а й розвивалися такі якості учня, як пізнавальна активність, самостійність, критичне мислення, уміння творчо виконувати завдання. Одним з ефективних способів досягнення цієї мети є організація дослідницької діяльності учнів як на уроках історії, так і у позаурочний час [1].

Таким чином, на сьогоднішній день актуальною проблемою для закладів загальної середньої освіти стає навчання учнів способам знаходження і аналізу навчальної інформації шляхом самостійної дослідницької діяльності. Розв'язання цієї проблеми потребує цілеспрямованого формування дослідницької компетентності учнів. Незважаючи на наявність чималої кількості наукових праць з цієї проблематики досі немає єдиного визначення змісту дослідницької компетентності учня. Це, на думку методистів, ускладнює виявлення й обґрунтування оптимальних шляхів формування її в учнів [1–4].

На основі аналізу наукових джерел [1–5] ми прийшли до висновку, що дослідницька компетентність з історії – це інтегральна якість особистості учня, що виражається в готовності і здатності до пошукової, дослідницької діяльності, яка ґрунтується на знаннях, уміннях, навичках, здібностях і досвіді, набутих у процесі соціалізації й навчання історії, та пов'язана з відкриттям суб'єктивно й об'єктивно нових історичних знань та пізнавальною мотивацією, що виражається у формі пошукової, дослідницької активності особистості. Зокрема, дослідницька компетентність з історії може проявлятися в готовності та здатності учня до інтелектуальної творчості, реконструювання історичних знань, оригінального сприйняття навчального матеріалу, дивергентного мислення, що дає змогу швидко розв'язувати дослідницьке завдання.

Модель дослідницької компетентності учня з історії подана на схемі (рис. 1).

Базисом дослідницької діяльності з історії є знання здобуті учнем як в навчальному процесі так і поза ним. Без знань не може бути організована дослідницька діяльність. Втім, провідним

складником історичної дослідницької компетентності є навчально-дослідницькі вміння. Саме вони в навчальному процесі «приводять в рух» знання. Систематичне застосування дослідницьких вмінь і навичок формують в учня досвід дослідницької діяльності та ціннісні настанови, орієнтовані на самостійний пошук, виконання досліджень і розв'язання навчальних проблем [1].

Рис. 1. Модель дослідницької компетентності учня з історії

Підсумовуючи, зазначимо, що системний підхід до навчально-виховного процесу дає змогу розглядати дослідницьке навчання як один з можливих типів його організації, як певну систему, що поєднує відповідну мету, завдання, зміст, методи й форми та передбачає особливі результати навчання учнів. Головна особливість такого навчання – активізувати навчальну роботу дітей, надавши їй

дослідницького, творчого характеру, і, таким чином, поступово передати учням ініціативу в організації своєї пізнавальної діяльності.

Список використаних джерел

1. Мороз П., та Мороз І., *Дослідницька діяльність учнів у процесі навчання всесвітньої історії в основній школі: методичний посібник*, Київ, Україна: ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018.
2. Мороз П., та Мороз І., «Практичні аспекти організації дослідницької діяльності в процесі навчання історії в основній школі», *Український педагогічний журнал*, № 4, с. 99-109, 2018.
3. Головань М, та Яценко В. «Сутність та зміст поняття «дослідницька компетентність», *Теорія та методика навчання фундаментальних дисциплін у вищій школі: збірник наукових праць*. Випуск VII, с. 61, Кривий Ріг, Україна: Видавничий відділ НМетАУ, 2012.
4. Мієр Т., «Дидактичні засади організації навчально-дослідницької діяльності молодших школярів»: дис. д-ра пед. наук, Інститут педагогіки НАПН України, Київ, 2017.
5. Омельчук С., «Методика навчання морфології української мови в основній школі на засадах дослідницького підходу», дис. д-ра пед. наук, Херсон. держ. ун-т, Херсон, 2014.

Мороз Петро,

к. пед. н., старший науковий співробітник, старший науковий співробітник відділу суспільствознавчої освіти Інституту педагогіки НАПН України, Україна

СТРУКТУРА ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ З ІСТОРІЇ

В умовах інформаційного суспільства постають нові вимоги до процесу навчання історії. Однозначно, що традиційне навчання в теперішній час не в змозі повною мірою забезпечити умови для розвитку творчих здібностей школярів, оскільки увага та енергія учнів за його умов концентруються переважно на змісті засвоюваного матеріалу [1].

Потреба досліджувати навколишній світ – це одна із найбільш цінних та ефективних особливостей психіки людини, яка забезпечує умови її адаптації до зовнішнього середовища, задоволення творчих, духовних та емоційних потреб. Тому, вважаємо що у процесі навчання історії в старшій школі варто орієнтуватися на методики навчання, які ґрунтуються на застосуванні таких технологій, форм і методів навчання, що забезпечують не лише оволодіння певною системою історичних знань, а й вироблення в